

20. JAK PRACOVAT S ŽÁKOVSKOU KNÍŽKOU?

TÉMA: SPOLUPRÁCE S RODIČI

Anotace

V posledních letech můžeme mít pocit, že klasickým papírovým žákovským knížkám pomalu odzvonilo. Vzhledem ke značnému rozšíření výpočetní techniky a internetu se přechází na žákovské knížky v elektronické podobě. Praxe ve školách je různá: některé školy zavedly elektronické žákovské knížky plošně, jiné mají žákovské knížky papírové i elektronické, další se zavedení elektronických žákovských knížek brání, některé školy elektronické žákovské knížky zavedly a poté se vrátily zpět k papírovým.

Tento text přináší několik postřehů k tomu, jak je možné se žákovskou knížkou pracovat, zejména ve snaze podpořit sociálně znevýhodněné děti. Přikláníme se k názoru, že elektronická žákovská knížka je dobrým doplňkem té papírové, která by ale neměla být rušena, protože by to mohlo právě sociálně znevýhodněné žáky poškodit.

Praxe

V současné době si žákovské knížky (ŽK) sestavují jednotlivé školy tak, aby co nejvíce vyhovovaly jejich potřebám. Okolnosti používání žákovské knížky bývají upraveny ve školním řádu. Stále větší prostor v ŽK dnes získává hodnocení osvojovaných dovedností a postojů, které se nedají hodnotit stejným způsobem jako vědomosti žáků. ŽK je i důležitým nástrojem k omlouvání nepřítomnosti dětí – právě neomluvené absence jsou přitom častým problémem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Některé školy mají v žákovských knížkách také stránky vyhrazené na vlastní sebehodnocení dítěte.

Elektronická žákovská knížka (eŽK) může usnadnit plnění nových i starých požadavků na ŽK a celkově zpružnit používání ŽK. Jde o systém, který prostřednictvím internetu umožňuje 24 hodin denně získávat informace o studiu žáka. Často je provázán s dalšími elektronickými systémy organizace školy, například s elektronickou třídnicí.

Zavedení elektronických ŽK má smysl za předpokladu, že rodiče, učitelé a žáci budou eŽK pravidelně sledovat a aktivně ji používat, tedy že také budou mít přístup k internetu. Častá nedostupnost internetu je u sociálně znevýhodněných rodin významnou překážkou pro využití této formy komunikace školy s rodiči.

TIP

Elektronickou žákovskou knížku poskytuje řada firem, liší se cenou, rozsahem služeb i provedením. Podrobnosti a nabídku najdete například na: iskola.cz, bakalari.cz, etridnice.cz, webnotes.cz či skolaonline.cz.

Výhody elektronické žákovské knížky:

- Dítě nemůže eŽK zapomenout doma nebo naopak ve škole, zápis známky je možný vždy (s funkčním internetovým připojením) a z libovolného místa, dítě má kompletní přehled o známkách, i když papírovou ŽK ztratí.
- Ke každé známce je možné připojit poznámku, upozornit na přednosti v práci dítěte nebo uvést příčiny případného neúspěchu, a tím poskytnout dětem a jejich rodičům zpětnou vazbu, kterou prostřednictvím klasické žákovské knížky v takové míře poskytnout nelze.
- Třídní učitel má přehled o prospěchu a chování dětí ve své třídě, vyučující mají lepší přehled o výsledcích dítěte také v jiných předmětech, než sami učí, a mohou porovnávat výsledky. V případě neúspěchu dítěte se snáze analyzují a hledají příčiny.
- Vedení školy má kompletní přehled o klasifikaci a práci v jednotlivých třídách, může reagovat na celkové výsledky a informovat rodiče, učitele i děti o svých záměrech a plánech.
- Odpadají problémy s úmyslným či neúmyslným zapomináním nebo ztrátami papírové žákovské knížky: informace se dostávají k rodičům okamžitě, bez ohledu na to, zda má dítě při klasifikaci papírovou žákovskou knížku.
- Souhrnné hodnocení se průběžně aktualizuje, snáze se udržuje objektivní informovanost, a předchází se tak případným nedorozuměním. Rodiče jsou průběžně informováni o docházce svých dětí do školy, žáci nemohou své známky, chování či absenci ve škole rodičům zapírat.
- Dlouhodobě chybějící děti neztrácejí kontakt se svou třídou, jestliže jim to důvod nepřítomnosti dovoluje, mohou prostřednictvím eŽK pokračovat ve studiu. K dispozici mají např. sdílené kalendáře třídy, diskuzní fóra, portál třídy, informace o plánovaných testech. Doplňme-li možnosti eŽK o zaslání souborů pro studium nebo samostatnou práci, můžeme i nemocné děti orientačně klasifikovat.
- Přehledně zobrazované výsledky s průběžně uváděným průměrem mohou děti motivovat k další práci na udržení nebo zlepšení výsledků.
- Vědomí, že informace o dění ve škole jsou rodičům trvale přístupné, ovlivňuje i chování dětí a jejich přístup ke školní práci, spolužákům a učitelům, může mít pozitivní vliv na chování – eŽK tak může pozitivně ovlivnit klima školy.
- Informace o práci školy a výsledcích žáků spolu s diskuzním prostorem pro rodiče, učitele a děti umožňují vědět o sobě. Možnost vzájemného kontaktu zvyšuje důvěru zúčastněných.

Postřehy z praxe:

Ředitel jedné pražské základní školy poznamenal: „Nejde o to, jaké zavést žákovské knížky, ale o to nalézt cestu, jak přivést rodiče k zájmu o spolupráci se školou na výchově a vzdělávání jejich dětí. Žádné jednoduché řešení přitom neexistuje. Je třeba soustavně pracovat s rodiči, soustavně nabízet aktivity, o kterých by byli přesvědčeni, že něco přinášejí také jim, soustavně vysvětlovat, snažit se je zapojovat do života školy atd. V ideálním případě, tedy když rodič pravidelně navštěvuje osobně školu, ptá se, nebojí se požádat o pomoc, důvěřuje škole, žákovských knížek netřeba. Je možno komunikovat maily, přes webové rozhraní, na osobních nebo ‚tripartitních‘ (žák, rodič, učitel) schůzkách.“

S tím souzní i vyjádření jiného ředitele základní školy, jenž poznamenal, že rodiče, kteří nevyužívají elektronickou ŽK, většinou bohužel nepoužívají příliš ani tu papírovou. „Myslím, že je to pouze otázka času, kdy všichni získají počítačovou gramotnost a budou vnímat internet jako pomocníka. Ale na to, aby se rodiče o děti starali, lék nemám. My jdeme spíš cestou toho, aby vzdělávání bylo prioritou pro samotné žáky.“

Rizika

- Žádný z obou rodičů nemá doma ani v zaměstnání přístup k internetu.
Opatření:
 - Žákovi bude ponechána papírová ŽK.
 - V prostorách školy je možné umístit volný přístup k internetu a PC pro rodiče, kde mohou zjišťovat záznamy svého dítěte. Důležité je, aby byl počítač umístěn na vhodném – přístupném a zároveň intimním místě.
- Rodiče nejsou dostatečně informováni, jak zacházet s eŽK – neumí ovládat PC.
Opatření:
 - Věnujte rodičům čas a zařídte proškolení v oblasti obsluhy PC (eŽK), například v průběhu třídních schůzek. Průkazně se přesvědčte, že eŽK rozumí a jsou dostatečně motivováni pro práci s ní.
- Rodiče nevěnují eŽK pozornost, ač mají přístup k internetu a PC a PC umí ovládat.
Opatření:
 - Pravděpodobně nepůjde o izolovanou nespolečenskou spolupráci v rámci používání eŽK, ale o celkový přístup rodičů ke vzdělávání jejich dítěte.
- Učitelé nezapisují aktuální informace do eŽK, nestíhají vést souběžně dvojí agendu (papírové i elektronické ŽK).